

T.C

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
RESİM BÖLÜMÜ

DİJİTAL ÇAĞ VE ESTETİK ANLAYIŞI
(THE DIGITAL AGE AND
UNDERSTANDING OF AESTHETICS)

LİSANS BİTİRME ÖDEVİ

Vildan KOLA

Danışman: Doç.Muhammet TATAR

ERZURUM

Mayıs, 2025

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleőtirilmesinde değerli katkıları ve yönlendirmeleriyle bana rehberlik eden Doc. Dr. Muhammed TATAR hocama sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Estetik anlayış, tarih boyunca toplumsal, kültürel ve teknolojik dönüşümlerle sürekli bir değişim ve gelişim süreci yaşamıştır. Antik dönemlerden Rönesans'a, modern dönemlerden dijital çağa kadar her çağ, kendi özgün estetik ölçütlerini ve sanat üretim biçimlerini yaratmış, bu da sanatın biçimsel ve kavramsal yapısını şekillendirmiştir. Dijital çağ ise bu dönüşümü derinleştirerek, estetiğin yalnızca görsellikle sınırlı kalmayıp, izleyicide bıraktığı duygusal etki ve deneyimle anlam kazandığı çok katmanlı bir sürece evrilmesini sağlamıştır. Bu yeni dönemde sanat, sadece fiziksel ve tekil bir nesne olmaktan çıkarak, süreç odaklı, etkileşimli ve çoğulcu bir yapıya bürünmüştür.

Dijital teknolojilerin gelişimi sanat üretiminde kullanılan araçları köklü biçimde değiştirmiştir. Grafik tabletler, dijital kalemler, üç boyutlu tasarım yazılımları ve yapay zekâ destekli platformlar, sanatçılara daha özgür, deneysel ve çok yönlü üretim olanakları sunmakta; üretim süreci esnek, arşivlenebilir ve şeffaf bir hâl almaktadır. Böylece, sanatçılar artık yalnızca eserin sonucunu değil, aynı zamanda üretim sürecinin kendisini de estetik ve kavramsal bir unsur olarak görünür kılmaktadırlar. Bu durum özellikle video art, dijital performans gibi alanlarda belirginleşerek, izleyici ile sanat eseri arasındaki geleneksel mesafeyi ortadan kaldırmakta, izleyiciyi pasif gözlemciden sürece aktif katılımcıya dönüştürmektedir.

Dijital sanatın sunduğu bu yeni biçim ve işlevler, sanatın izleyiciyle kurduğu ilişkiyi de temelden değiştirmiştir. Geleneksel sanat ortamlarında izleyici, eserle sınırlı ve genellikle mekâna bağlı bir deneyim yaşarken; dijital platformlar sayesinde sanat, mekân ve zaman sınırlarının ötesine geçmekte, izleyiciye eserle doğrudan etkileşim kurma, müdahale etme ve anlam üretme imkânı tanımaktadır. İzleyicinin bu aktif katılımı, sanatın anlamını yalnızca sanatçının niyetine değil, izleyicinin seçimleri ve yorumlarına da dayandıran çok katmanlı ve dinamik bir estetik alan yaratmaktadır.

Dijital portreler, bu bağlamda, sadece bir yüzün görsel temsili olmaktan öteye geçerek çağın teknolojik, estetik ve kavramsal kodlarını yansıtan zengin anlatılar hâline gelmiştir. Renk, ışık, animasyon ve ses gibi dijital bileşenlerle dinamik ve etkileşimli bir yapı kazanan portreler, kimliğin sabit olmayıp değişebilen, çoğaltılabilen ve çoklu yorumlara açık bir kavram olduğunu ortaya koyar. Dijital portre sanatının teknik araçları, yaratıcı sürecin hızlanmasını ve görsel katmanların zenginleşmesini sağlarken, eserlerin paylaşılabilirliği, kültürel dolaşımını genişletmekte ve farklı bağlamlarda yeniden anlamlandırılmalarına olanak tanımaktadır. Bu

süreçte renk paleti, doku ve kompozisyon da yeni anlamlar kazanarak daha deneysel, katmanlı ve optik etkilerle zenginleştirilmiş anlatımlara imkân vermektedir.

Dijital sanatın üretim ve sunum biçimleri de geleneksel yaklaşımlardan radikal şekilde ayrılmaktadır. Sanatçılar, yalnızca fiziksel ortamlarla sınırlı kalmadan; çevrimiçi sergiler, sosyal medya, sanal gerçeklik ve diğer dijital platformlar aracılığıyla eserlerini çok daha geniş kitlelere ulaştırabilmekte, bu da erişilebilirliği ve sanatın izlenme biçimlerini dönüştürmektedir. Sanatçıların dijital dünyadaki varlıkları, üretim sürecini ve eserle izleyici arasındaki etkileşimi görünür kılmakta, sanatçının kimliğini sadece eserinin arkasında kalan değil, üretim sürecinin aktif ve şeffaf bir parçası olarak konumlandırmaktadır. Bu durum, sanatçının yaratıcı özgürlüğü kadar sorumluluklarını da artırmakta; bireysel emeğin, özgünlük kavramlarının ve teknolojik araçların rolü üzerine yeni tartışmaları beraberinde getirmektedir.

ABSTRACT

Aesthetic perception has undergone a continuous process of change and development throughout history, shaped by social, cultural, and technological transformations. From antiquity to the Renaissance, and from the modern era to the digital age, each period has created its own unique aesthetic criteria and forms of artistic production, which have shaped the formal and conceptual structures of art. The digital age has deepened this transformation, evolving aesthetics into a multilayered process where meaning is no longer limited to visual form but is also shaped by the emotional impact and experience evoked in the viewer. In this new era, art has moved beyond being a purely physical and singular object, instead acquiring a process-oriented, interactive, and pluralistic character.

The development of digital technologies has fundamentally altered the tools used in art production. Graphic tablets, digital pens, 3D design software, and AI-supported platforms offer artists greater freedom, experimentation, and multidimensionality in their work. The creative process has thus become more flexible, archivable, and transparent. As a result, artists no longer only present the final work but also make the process of creation visible as an aesthetic and conceptual component. This phenomenon is particularly evident in fields such as video art and digital performance, where the traditional distance between the viewer and the artwork dissolves, transforming the viewer from a passive observer into an active participant.

These new forms and functions offered by digital art have also fundamentally transformed the relationship between the artwork and its audience. In traditional art environments, the viewer typically experiences the work in a limited and location-bound manner. In contrast, through digital platforms, art transcends the boundaries of space and time, allowing the viewer to interact directly with the work, intervene in it, and generate meaning. This active participation creates a dynamic and multilayered aesthetic space in which meaning is not only derived from the artist's intention but also shaped by the viewer's choices and interpretations.

Within this context, digital portraits go beyond mere visual representations of faces and evolve into rich narratives that reflect the technological, aesthetic, and conceptual codes of our time. Enhanced with digital elements such as color, light, animation, and sound, these portraits acquire a dynamic and interactive structure, suggesting that identity is not fixed but rather fluid, reproducible, and open to multiple interpretations. The technical tools of digital portraiture

accelerate the creative process and enrich visual layers, while the shareable nature of such works expands their cultural circulation and allows for reinterpretation in diverse contexts. In this process, color palettes, textures, and composition acquire new meanings, supporting more experimental, layered, and optically engaging expressions.

Moreover, the production and presentation methods of digital art differ radically from traditional approaches. Artists are no longer confined to physical spaces but can reach broader audiences through online exhibitions, social media, virtual reality, and other digital platforms. This transformation increases accessibility and reshapes how art is experienced. The digital presence of artists makes the creative process and interaction with the viewer visible, positioning the artist not as a hidden figure behind the artwork but as an active and transparent part of the process. This shift not only expands the artist's creative freedom but also increases their responsibilities, prompting new debates on individual labor, originality, and the role of technological tools in art.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	2
ÖZET.....	3
ABSTRACT.....	5
İÇİNDEKİLER.....	7
ŞEKİLLER.....	DİZİNİ 9
BİRİNCİ BÖLÜM.....	10
Giriş.....	10
Dijital Sanatın Gelişimi ve Yeni Estetik Arayışlar.....	11
Dijital Teknolojilerin Sanat Üretim Sürecine Etkisi	12
Yeni Medya Sanatı.....	12
Geleneksel ve Dijital Estetik Arasındaki Farklar.....	13
Dijital Portre ve Görsel Temsil.....	14
Dijital Ortamda Portre Sanatının Evrimi.....	15
Renk Doku ve Kompozisyonun Dijital Anlatımı.....	16
Dijital Sanatın Üretim Süreci ve Sunumu.....	17
Dijital Araçların Sanat Üretimindeki Rolü.....	19
Video Art ve Üretim Sürecinin Sergilenmesi.....	20
Estetik Değer ve Duyusal Etki.....	22
Teknoloji ve Sanatçının Rolü.....	22
Dijital Çağda Sanatçının Kimliği ve Estetik Üretimi.....	24
Dijital Sanatın İzleyici ile İlişkisi.....	25
Katılım ve Etkileşim.....	26
İzleyicinin Süreçteki Rolü.....	27

NFT ile Sanatçının Özgürlüğü.....	27
İKİNCİ BÖLÜM.....	28
Uygulama Raporu.....	28
Kaynakça.....	32
Özgeçmiş.....	35

ŞEKİLLER DİZİSİ

Şekil 1 Georg Nees, Computer-generatie image,1965	18
Şekil 2 Leon Hormon ve Ken Knowlton, Nude (Study in Perception)	19
Şekil 3 The Mapping Journey Project	21
Şekil 4 Everdays: The First 5000 Days, Dijital kolaj, NFT.....	28
Şekil 5 Vildan KOLA Dijital Zerafet, Dijital Çizim.....	29

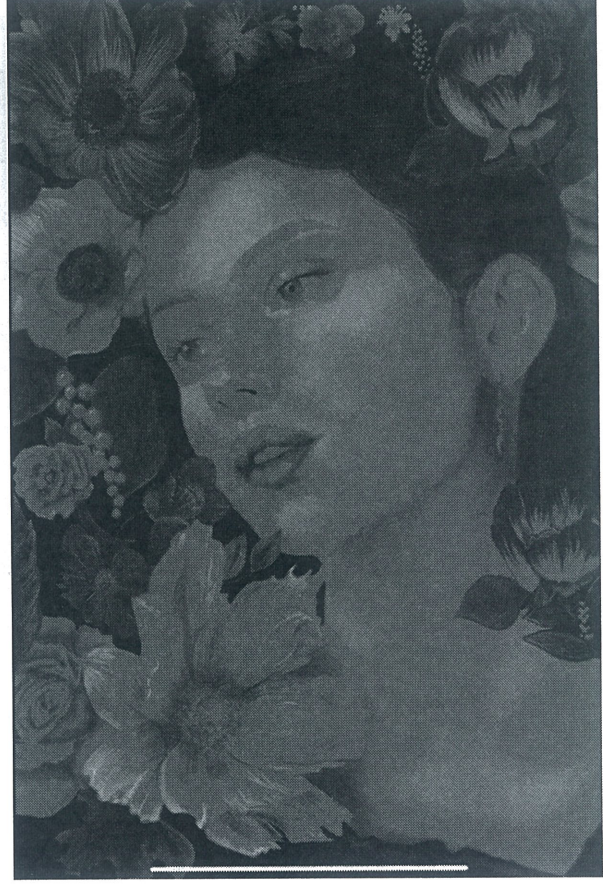
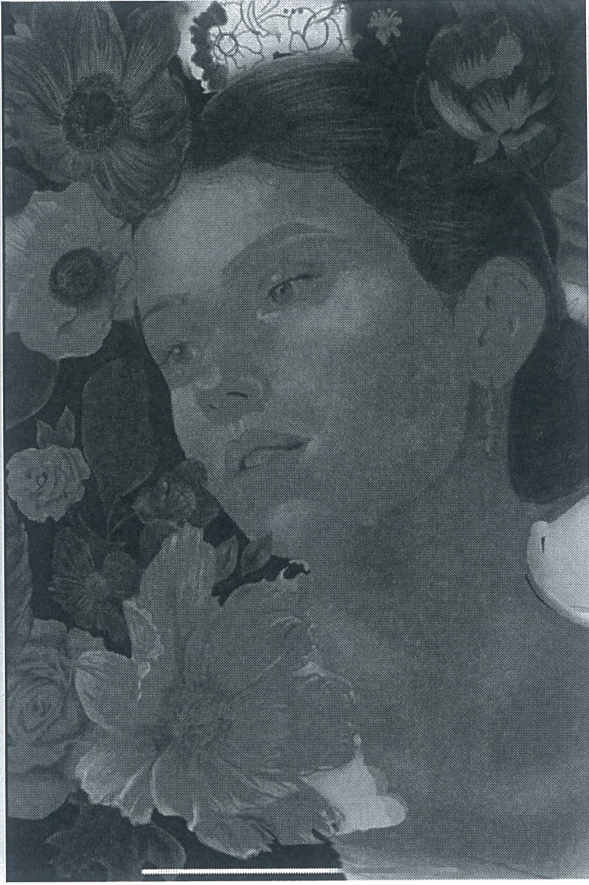
İKİNCİ BÖLÜM

Uygulama Raporu

Bu çalışmayı yapmaktaki amacım, dijital çağda sanatın nasıl değiştiğini ve estetik anlayışımızın teknolojiyle birlikte nasıl dönüşüme uğradığını kendi üretim sürecim üzerinden göstermektir. Uzun zamandır dijital araçlarla çalışıyor olsam da bu projeyi diğerlerinden ayıran temel fark süreci bir sanat eseri haline getirme fikrini merkeze almadı. Sadece son ürüne değil, çizimin gelişim aşamasına da dikkat çekmek isterim. Çünkü artık sanat yalnızca ortaya çıkan eser değil aynı zamanda o eserin nasıl üretildiği ile de ilgili. Çalışmamı tablet üzerinden gerçekleştirdim dijital kalem ve dijital uygulamaları kullanarak bu kadın portresini oluşturdum. Kadın figürü günümüzün güzellik anlayışını temsil edecek şekilde dikkatlice işlendi, yüz hatları belirgin simetrik ve estetik açıdan hoş bir görünüm taşıyor fakat bilinçli olarak figürün bakışları donuk, ifadesiz bir şekilde çizdim çünkü izleyiciye yalnızca yüzeysel bir güzellik sunmak değil o güzellik içinde bir boşluk hissi yaratmak istedim. Bu aslında dijital çağın çeşitli estetik yapısına gönderme yapıyor. Yüzeyde güzel olanın içerdiği bir sessizlik bir eksiklik olabilir. Arka planı tamamen siyah olarak seçtim bu karanlık zemin portreyi öne çıkartırken aynı zamanda da yalnızlık duygusu da yaratıyor figürün etrafına çevrilen çiçekler ise bu yalnızlığa bir kontrast olarak yerleştirildi. Renkli, canlı ve doğayı temsil eden bu çiçekler donuk yüz ifadesine karşı bir tezat oluşturuyor. Kompozisyon genel anlamda bir içsel boşluk ile dışsal güzelliğin karşılığını koruyor.

Şekil 5 Vildan KOLA, Dijital Zerafet,2025, Dijital Çizim, 1 dk 17 sn

(Kola, 2025)

Bu çalışmanın bir diğer önemli yönü, sürecin baştan sona video olarak kaydedilmesi oldu. Her aşamayı kaydederek izleyiciye sadece son hali değil aynı zamanda o hale gelene kadar geçen yolları da göstermek istedim. Yani bu çalışma aynı zamanda bir video art formatında sunuldu. Günümüzde birçok sanatçının yaptığı gibi üretim sürecinin de bir estetik deneyim olduğuna inandığım için bu yolu seçtim. Artık sanat sadece bakılan bir nesne değil izleyiciyle etkileşim kuran zamanla ilişkili bir süreç haline geldi. Bu çalışmadan sonra fark ettim ki, dijital sanat estetik algıyı yalnızca görsel olarak değil duygusal ve düşünsel olarak da etkiliyor. Bu portre ilk bakışta estetik olabilir ama izleyiciyi rahatsız eden bir sessizlik taşıyor. Bu hissi bilinçli olarak yaratmak istedim çünkü çağımızda estetik sadece güzel olan değil düşündüren, huzursuz eden, sorgulatan bir şeye dönüştü. Bu noktada çalışmam dijital çağın ruh halini taşıyan bir temsile dönüştü diyebilirim.

Sonuç olarak bu uygulamayı yalnızca teknik bir çizim değil aynı zamanda kendi üretim sürecini sorguladığım estetikle olan ilişkiyi yeniden düşündüğüm bir deneyime dönüştü. Sanatın dijitalleşmesi ile birlikte dönüşen izleyici sanatçı ilişkisini yapaylığa karşı duyulan

estetik ilgiyi ve üretim sürecinin görünür olmasının taşıdığı anlamı bu çalışmada çelişkilerini teknolojik dönüşümünü ve duygusal kırılmalarını taşıyan bir alıntı haline geldi.

KAYNAKÇA

- Cengiz, Ö. & Cengiz, C. (2022). Sanatın Yeni Teknolojisi: NFT Özgün ve Özgür mü? Moment: Görsel Kültür Dergisi, 9(1), 52-72.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/moment/issue/70570/1080670>
- Çakır, S. (2013). Dijital Sanatta Gerçekliğin Yeri. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3414973>
- Çokokumuş, B. (2012) Dijital Ortamda Kültür ve Sanat, International Journal of New Trends in Arts, Sports Science Education,
- Demir, C. (2020). Dijital Sanatın Dönüşümü. <https://example-academic-link3.com>
- Demir, S. (2020). Dijital Sanatın Yeni Paradigmaları. Sanat ve Teknoloji Dergisi, 12(2), 30 44. <https://www.sanatteknoloji.org/dijital-sanat-yeni-paradigmalar>
- Dergipark (2024). Dijital Sanatın Yaratıcılığı Teşvik Etmesi ve Dijital Platformların İzleyici ile Etkileşimi.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4680063>
- Duvar Yayınları. (2019). Dijital Sanat ve Estetik Dönüşüm. İstanbul: Duvar Yayınları.
<https://www.duvaryayinlari.com/dijital-sanat-estetik>
- Ergül, B. (2020). Sanatta Dijitalleşmenin Sanatçı Üzerindeki Etkileri. Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi.
- Groys B. (2016). Akışta İnternet Çağında Sanat, Koç Üniversitesi Yayınları
- Gök, Cüneyt. (2016). Resim ve Fotoğraf Sanatında Portre Geleneğinden Selfie'ye. Medeniyet Sanat Dergisi, 2(1).
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/medenietsanat/issue/24535/259915>
- Karakuş, S. (2022). Dijital Sanatın Sanatçı Kimliği Üzerindeki Dönüştürücü Etkisi. İstanbul Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iustd/issue/72336/1123411>

Kawabata, H. & Zeki, S. (2022). Universality and Superiority in Preference for Chromatic Composition. Scientific Reports.

<https://www.nature.com/articles/s41598-022-08365-z>

Koçak, A. (2022). Dijital Medya ve Sanatın Yeni Yüzü. Sanat ve Teknoloji Dergisi, 15(3), 45-60.: <https://www.sanattekdergi.org/dijital-medyayi-yeni-yuz>

Koçak, B. (2022). Dijital Portrelerde İmge ve Gerçeklik.
Erişim: <https://dergipark.org.tr/pub/ustad/issue/81228/1362018>

Koçak, B. (2022). Dijital Portrelerde İmge ve Gerçeklik. <https://example-academic-link2.com>

Koçak, B. (2022). Sanat ve Teknoloji İlişkisi. <https://example-academic-link2.com>

Lovejoy, M. (2004). Digital Currents: Art in the Electronic Age.

Routledge.: <https://www.routledge.com/Digital-Currents-Art-in-the-Electronic-Age/Lovejoy/p/book/9780415283775>

Özdal, M. (2023). Dijital Estetik ve Hipergerçeklik. <https://example-academic-link3.com>

Özdal, M. A. (2023). Dijital Sanatta Gerçekliğin Yeri. Uluslararası Sanat Tasarım ve Eğitim Dergisi, 4(2), 11–21.: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3414973>

Özdemir, H. (2020). Dijital Sanatta Estetik ve Algı Üzerine. İstanbul Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Dergisi.

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1324510>

Özdal, M. (2023). Hipergerçeklik ve Dijital Estetik. Güncel Sanat Araştırmaları, 8(1), 23-38.: <https://www.gunsarastirma.com/hipergerceklik-dijital-estetik>

Özkan, D. (2019). Dijital Çağda Sanat ve Estetik. <https://example-academic-link4.com>

Özkan, E. (2019). Sanat ve Dijital Dönüşüm. Modern Sanat Araştırmaları, 7(1), 15-29.: <https://www.modersanatarastirmalari.com/sanat-dijital-donusum>

SAĞLAMTİMUR, Zuhâl Özel (2010). Dijital Sanat. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,10 (3)

Şahiner, R. (2012) Yeni Medya Sanatının Tarihsel İçeriği, D. (s. 383-404)

Yengin, D. (2012) Yeni Medya Eleştirisel Bakış. D. (s 123-152)

Yıldız, A. (2021). Sanatta Estetik Değer ve Duygusal Etki Üzerine Bir Değerlendirme. Uluslararası Sanat ve Estetik Araştırmaları Dergisi.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/artsestetik/issue/65345/958321>

Yılmaz, A. (2021). Dijital Estetik ve Sanat Üzerine Genel Bir Bakış. <https://example-academic-link1.com>

Yılmaz, A. (2021). Tablet ve Dijital Kalemle Sanat Üretimi. Dijital Medya İncelemeleri, 4(3), 50-62.

<https://www.dijitalmedyaincelemeleri.com/tablet-dijital-kalem-sanat>